
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte aprill 2020

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- C-743/18 Elme Messer (kohtujuristi ettepanek – struktuurifondid, ettevõtja tegevus või tegevusetus)

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

- C-897/19 PPU: Ruska Federacija (eelotsus – Islandi kodaniku väljaandmine kolmandale riigile)
- C-370/17 ja C-37/18: Vueling Airlines (eelotsus – tõendi E101 arvestamata jätmise kohtus)
- C-715/17: komisjon vs Poola, C-718/17: komisjon vs Ungari ja C-719/17: komisjon vs Tšehhi (liikmesriigi kohustuste rikkumine – kolmandate riikide kodanike ümberpaigutamiskohustuse täitmata jätmise)
- C-802/18: Caisse pour l'avenir des enfants (eelotsus – residendist töötaja ja mitteresidendist töötaja abikaasa lapse erinev kohtlemine)
- C-507/18: Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (eelotsus – seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimine)
- C-924/19 PPU ja C-925/19 PPU: Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (kohtujuristi ettepanek – transiiditsoonis elavate rahvusvahelise kaitse taotlejate õiguslik olukord)
- C-584/18: Blue Air (eelotsus – lennureisist mahajätmine väidetavalt mittetäielike reisidokumentide tõttu)
- C-211/19: Készenléti Rendőrség (eelotsus – kiirreageerimispolitsei tegevus)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-743/18 Elme Messer (kohtujuristi ettepanek – struktuurifondid, ettevõtja tegevus või tegevusetus)

Kohtujuristi ettepanek 23. aprillil 2020,

Läti investeerimis- ja arenguagentuur sõlmis 2010 osaühinguga SIA Elme Messer Metalurgs (toetusesaaja) lepingu, mis nägi ette aktsiaseltsi Liepājas Metalurgs (toetusesaaja äripartner) vabrikukompleksi tööstusgaaside tootmisüksuse ehitamise (toiming) kaasrahastamise Euroopa Regionaalarengu Fondist. Toetusesaaja äripartner sattus 2013. aasta alguses likviidsusprobleemidesse. 2016 saatis Läti investeerimis- ja arenguagentuur toetusesaajale lepingu ülesütlemise avalduse põhjusel, et toetusesaaja ei olnud toimingu raames ehitatud tootmisüksusega teostanud majandustegevust ega tootnud ette nähtud toodet. Sellega oli toetusesaaja Läti investeerimis- ja arenguagentuuri hinnangul eiranud eeskirju määruse nr 1083/2006 (millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta) artikli 2 punkti 7 tähenduses.

Toetusesaaja hinnangul ta ei rikkunud lepingu tingimusi. Läti kohus esitas Euroopa Kohtule küsimuse, kas määrust nr 1083/2006 tuleb tõlgendada nii, et olukorda, kus toetusesaaja ei suuda saavutada asjaomasel ajavahemikul ette nähtud käibe taset põhjusel, et sel ajal tema ainsa partneri äritegevus peatati või äripartner muutus maksejõuetuks, tuleb pidada toetusesaaja teoks või tegevusetuks, millel on Euroopa Liidu üldeelarvet kahjustav mõju.

Kohtujurist märkis, et selleks, et tegemist oleks määruse eeskirjade eiramisega peavad olema täidetud **kolm kumulatiivset elementi: tegemist peab olema õigusnormi rikkumisega, mis tuleneb ettevõtja teost või tegevusetusest ja sellel peab olema liidu eelarvet kahjustab mõju.**

Liidu õigusnormi rikkumiseks peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas on rikutud toetuslepingut ja erinevaid riigisiseseid õigusnorme. Lepingu tingimused peavad olema toetuse saajale selgelt ning täpselt arusaadavad. Samuti tuleb kohtul kontrollida, mida tuleb pidada projekti „lõpule viimiseks“. Siin tuleb eristada projekt lõpetamist ja kestvusnõudeid, mida tuleb kohaldada viie aasta jooksul alates toimingu lõpetamisest.

Ettevõtja tegevuse või tegevusetuse kohta märkis kohtujurist, **et ettevõtja tegevus või tegevusetus ei eelda vaid tahtliku pettuse toimepanekut. Eeskirjade rikkumise ning ettevõtjale omistatava tegevuse või tegevusetuse vahel peab siiski olema piisav põhjuslik seos.** Seega ei saa olla tegemist ettevõtjale omistatava tegevuse või tegevusetusega, kui see lõppkokkuvõttes tuleneb välistest asjaoludest, mis ei ole tema kontrolli all, nagu tema ainsa äripartneri maksejõuetus. Juhul kui ettevõtjale omistatav tegu või tegevusetus peaks hõlmama olukordi, kus ta ei suuda temast olenematute väliste asjaolude tõttu ja vaatamata nõuetekohasele hoolsust rakendada kõiki tegevuse eesmärke, läheks see ka vastuollu struktuurifondide eesmärgiga. Ettevõtjad ei julgeks sellise riski korral toetusi taotleda ning seetõttu saab kahjustada eesmärk majanduskasvu ja tööhõive edendamiseks.

Järelikult konkreetses kohtuasjas tuleb toetuse saaja tegevuse või tegevusetuse hindamisel eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, kas toetuse saajal oli võimalik olukorda

rahastamislepingu sõlmimise ajal ette näha, kas ta tegutses hooletult ning kas ta oleks saanud olukorda parandada kõigi asjakohaste ja mõistlike meetmete võtmisega.

Liidu eelarve kahjustamine ei eelda konkreetse finantsmõju olemasolu; rikkumine kui selline peab olema võimeline eelarvet mõjutama. Liidu eelarvele võib tekkida põhjendamatu kulu isegi siis, kui toetus anti nõuetekohaselt kuid projekti ei viidud ellu või ei vastanud see vajalikule kestvusnõudele.

Kohtujurist märkis sarnaselt Eesti seisukohaga, et **finantskorrektsiooni tegemisel peab arvesse võtma igal juhul proportsionaalsuse põhimõtet**. See tähendab, et finantskorrektsioonid ei või ulatuda kaugemale sellest, mida on tegelikult vaja arvestades eeskirjade eiramise olemust ja raskust.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Kohtujuristi ettepanek ei ole kohtule siduv.

Olulisemad EL Kohtu lahendid ja kohtujuristi ettepanekud:

C-897/19 PPU: Ruska Federacija (eelotsus – Islandi kodaniku väljaandmine kolmandale riigile)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 2. aprillil 2020

Venemaa ja Islandi kodanik I.N. sõitis puhkusele Horvaatiasse, kus ta peeti piiril kinni, kuna Venemaa oli tema kohta väljastanud rahvusvahelise tagaotsimisteate seoses tema suhtes mitme passiivse korrupsiooni süüteo kahtlustusel alustatud kriminaalmenetlusega. Island oli puudutatud isikule varjupaiga andnud, kuna Venemaal oleks tal oht langeda ebainimliku või alandava kohtlemise ohvriks. Horvaatia kohus küsis, kas liidu õigust (eelkõige EMP leping ja kohtuotsus Petruhhin (C-182/15)) tuleb tõlgendada nii, et kui liikmesriigile esitab väljaandmise Euroopa konventsiooni alusel väljaandmistootluse kolmas riik, on see liikmesriik kohustatud Islandit kui EFTA riiki sellest taotlusest teavitama ning andma tema kodaniku talle üle vastavalt Islandi ja EL vahel sõlmitud üleandmislepingu sätetele, tingimusel et sellel riigil on tema riigisisese õiguse alusel pädevus isiku suhtes menetlust läbi viia seoses väljaspool tema territooriumi toime pandud tegudega.

Kõigepealt hindas Euroopa Kohus liidu õiguse kohaldatavust käesolevas asjas. Kuna liidu ja Venemaa vahel pole sõlmitud vastavat rahvusvahelist lepingut, siis jäävad väljaandmist reguleerivad normid liikmesriikide pädevusse, kuid seda pädevust tuleb teostada liidu õigust järgides. Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) leping, mis on sõlmitud liikmesriikide ja EFTA riikide vahel, kinnitab eesõiguslikke suhteid poolte vahel ja neid silmas pidades on üheks lepingu peamiseks eesmärgiks võimalikult täielikult terves EMPs viia ellu kaupade, isikute, teenuste ja kapitali vaba liikumist nii, et liidu territooriumil loodud siseturg laieneks kogu EMPs võimalikult ühetaoliselt. ELTL artikli 56 järgi hõlmab teenuste osutamise vabadus isikute vabadust minna piiranguteta teise liikmesriiki, et seal teenust kasutada, ning turiste

tuleb käsitada sellistena. Sama tõlgendus kehtib ka EMP lepingu artikkel 36 kohaldamisel. Seetõttu kuulub käesolev olukord EMP lepingu kohaldamisalasse ja sellest tulenevalt ka liidu õiguse kohaldamisalasse. **Horvaatial tuleb seega teostada kolmandatele riikide väljaandmise pädevust kooskõlas EMP lepinguga.**

Kuna käesolevas asjas on riigisiseste normidega kehtestatud erinev kohtlemine olenevalt sellest, kas puudutatud isik on selle riigi kodanik või EMP lepinguosalisest EFTA riigi kodanik, siis ei tagata viimasele väljaandmise vastu kaitset, mistõttu võivad need normid piirata EMP lepingu artiklis 36 sätestatud vabadust. Piirang võib olla põhjendatud üksnes juhul, kui see põhineb objektiivsetel kaalutlustel ja on eesmärgiga proportsionaalne. Euroopa Kohus on juba otsustanud, et väljaandmise eesmärgiks on välistada süüteo toime pannud isikute karistamatuse oht ja seda saab pidada õiguspäraseks. See võimaldab vältida olukorda, kus riigi territooriumil süüteo toimepannud isikud, kes on sellelt territooriumilt põgenenud, jäävad karistamata. Seetõttu näivad riigisisised normid sobivad, et saavutada taotletav eesmärk.

Kuid kuna Islandi kodaniku olukord kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse, siis kohaldatakse kolmanda riigi taotluse suhtes ka EL põhiõiguste hartat. Kui puudutatud isik tugineb sellele, et esineb tõsine oht, et talle saab väljaandmise korral osaks ebainimlik või alandav kohtlemine, peab taotluse saanud liikmesriik enne võimalikku väljaandmist kontrollima, et väljaandmine ei kahjusta harta artikli 19 lõikes 2 nimetatud õigusi. **Liikmesriigi pädev asutus peab kontrollimisel tuginema objektiivsetele, usaldusväärsetele, täpsetele ja nõuetekohaselt ajakohastatud andmetele, mitte ainult väljaandmistaoitluse esitanud kolmanda riigi avaldusele või sellele, et nimetatud riik on heaks kiitnud rahvusvahelised lepingud, mis põhimõtteliselt tagavad põhiõiguste järgimise.** Eriti oluline on siinkohal asjaolu, et Island on isikule varjupaiga andnud põhjusel, et tal on oht oma päritoluriigis langeda ebainimliku või alandava kohtlemise ohvraks.

Kui pädev asutus on jõudnud järeldusele, et taotluse rahuldamine ei ole harta artikliga 19 vastuolus, siis tuleb veel kontrollida, kas kõnealune piirang on proportsionaalne. Kohus rõhutas sellega seoses, et liidu õiguse kohaselt karistusõiguse valdkonnas olemas olevate koostöö- ja vastastikuse abistamise mehhanismide rakendamine on igal juhul üks õigus liikumisvabadusele vähem kahjustav alternatiivne meede kui väljaandmine kolmandale riigile, kellega liit pole vastavat lepingut sõlminud. Niisugusel juhul tuleb eelistada teabevahetust liikmesriigiga, kelle kodakondsus isikul on. **Seega on väljaandmistaoitluse saanud liikmesriigi pädev asutus kohustatud teavitama isiku kodakondsusjärgset liikmesriiki, ning olenevalt olukorrast viimati nimetatud liikmesriigi taotlusel andma selle kodaniku talle Euroopa vahistamismääruse alusel üle.** Kuigi Euroopa vahistamismääruse raamotsus ei ole kohaldatav Islandi puhul, märkis kohus, et sõlmitud on üleandmisleping, mille sätted on väga sarnased Euroopa vahistamismääruse raamotsuse sätetega. Seega saab analoogia korras kohaldada kohtuotsust Petruhhin ning üleandmismenetlust saab kohaldada vastavalt lepingu sätetele tingimusel, et Islandil on tema riigisisese õiguse alusel pädevus selle isiku suhtes menetlust läbi viia seoses väljaspool tema territooriumi toime pandud tegudega.

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-370/17 ja C-37/18: Vueling Airlines (eelotsus – tõendi E101 arvestamata jätmise kohtus)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 2. aprillil 2020

Taotlused on esitatud kahes kohtuvaidluses, mis puudutavad Hispaania äriühingu Vueling Airlines SA võimalikku pettust töötajate kindlustamisel, kes töötasid Prantsusmaal Roissy-Charles de Gaulle'i lennujaamas, kus Vuelingil oli oma baas. Nimelt oli Hispaania pädev asutus väljastanud hulgale Vuelingi töötajatele E101 tõendid, mis tõendasid nende kindlustamist Hispaanias, sest nad justkui olid lähetatud Prantsusmaale, hoolimata sellest, et mõni neist polnud kunagi Hispaanias elanud. Prantsuse kohus mõistis Vuelingi kriminaalmenetluse raames pettuses süüdi. Eelotsusetaotlused esitasid Prantsuse kohtud tsiviilmenetluses ning küsisid esiteks, kas määruseid 1408/71 (sotsiaalkindlustussüsteemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikutest ettevõtjate ja nende pereliikmete kohta) ja 574/72 (millega määratakse kindlaks määruse 1408/71 rakendamise kord) tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtud võivad E101 tõendid arvesse võtmata jätta, kui need on saadud pettuse teel või neid on pettuslikult töötajate suhtes kasutatud. Teise küsimusega sooviti selgitust, kas määrust 574/72 ja liidu õiguse esimuse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et kui kriminaalkohus on teinud liidu õigust eirates lõpliku otsuse tuvastades pettuse, siis selline otsus omab jõudu ka tsiviilasjas.

Kõigepealt nentis Euroopa Kohus oma varasema praktika põhjal, et pettuse saab tuvastada üksteist toetavate kaudsete tõendite kogumi alusel, kui täidetud on objektiivne tunnus, mis seisneb selles, et tõendi E101 saamise ja kasutamise tingimused ei ole täidetud, ja subjektiivne tunnus, et esineb isikute tahe selle tõendi väljaandmise tingimustest kõrvale hoida või neid vältida, et saada tõendist tulenev eelis. Samas ei saa selliste kaudsete tõendite olemasolu iseenesest olla piisav, et õigustada seda, et töötajad vastu võtnud liikmesriigi pädev asutus või kohus tuvastavad lõplikult pettuse esinemise ja seetõttu jätavad tõendid E101 arvesse võtmata.

Kohus märkis, et lojaalse koostöö põhimõtte kohaselt on tõend E101 põhimõtteliselt siduv vastuvõtva liikmesriigi asutustele ja kohtutele ning niikaua, kuni tõendit ei ole tagasi võetud või kehtetuks tunnistatud. Seni peavad need asutused ja kohtud arvesse võtma asjaolu, et töötaja suhtes on juba kohaldatav selle liikmesriigi sotsiaalkindlustusõigus, kelle pädev asutus selle tõendi väljastas. Seetõttu on erilise tähtsusega, et **pettusekahtluse kontekstis tuleb läbi viia määruse 1408/71 kohane menetlus, kuna see võimaldab tõendi väljastanud liikmesriigi pädeval asutusel ja vastuvõtva liikmesriigi pädeval asutusel alustada dialoogi ja teha tihedat koostööd, et kontrollida ja kokku koguda asjaolud, mis võivad hajutada või vastupidi, kinnitada kahtlusi.** See menetlus kujutab endast kohustuslikku eeltingimust selleks, et teha kindlaks, kas pettuse esinemise tingimused on täidetud. Alles seejärel saab teha järelduse tõendite E101 kehtivuse ja töötajate suhtes kohaldatavate sotsiaalkindlustuse õigusnormide kohta.

Seega liikmesriigi kohus saab tuvastada pettuse ja jätta tõendid E101 arvesse võtmata alles pärast seda, kui kohus on veendunud, et esiteks määruse 1408/71 kohane menetlus alustati viivitamata ja väljastava liikmesriigi pädeval asutusel oli võimalik uuesti hinnata, kas tõendid anti välja põhjendatult, ning teiseks, kui pädev asutus ei ole neid tõendeid uuesti läbi vaadanud ega võtnud mõistliku aja jooksul seisukohta nende asjaolude suhtes, vajaduse korral tõendeid tühistades või võttes need tagasi.

Teisele küsimusele vastates meenutas kohus, kui tähtis on nii liidu kui ka liikmesriikide õiguskordades jõustunud kohtulahendi seadusjõu põhimõte. Sellest lähtuvalt ei kohusta liidu õigus liikmesriigi kohut jätma kohaldamata riigisiseseid menetlusnorme. Samas kohtuotsuse seadusjõu põhimõtte rakendamiseks ei tohi need menetlusnormid olla ebasoodsamad kui samalaadseid riigisiseseid olukordi reguleerivad õigusnormid ega tohi muuta liidu õiguskorraga antud õiguste kasutamist tegelikult võimatuks või ülemäära raskeks. Siinkohal aga korduks liidu õiguse ebaõige kohaldamine igas lahendis, mille tsiviilkohtud teeksid samade asjaolude kohta. Seetõttu on selline olukord vastuolus liidu õigusega.

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-715/17: komisjon vs Poola, C-718/17: komisjon vs Ungari ja C-719/17: komisjon vs Tšehhi (liikmesriigi kohustuste rikkumine – kolmandate riikide kodanike ümberpaigutamiskohustuse täitmata jätmine)

Euroopa Kohtu otsus, 2. aprillil 2020

Euroopa Komisjon palus Euroopa Kohtul tuvastada, et Poola, Ungari ja Tšehhi on rikkunud EL nõukogu otsustest 2015/1523 ja 2015/1601 (millega kehtestatakse rahvusvahelise kaitse valdkonnas ajutised meetmed Itaalia ja Kreeka toetamiseks) tulenevaid kohustusi. Poola, Ungari ja Tšehhi ei ole avaldanud korrapäraselt ja vähemalt iga kolme kuu tagant nende rahvusvahelise kaitse taotlejate arvu, keda saab kiiresti tema territooriumile ümber paigutada, ja sellest tulenevalt ei ole nad paigutanud ümber rahvusvahelise kaitse taotlejaid. Poola ja Ungari õigustasid kohustuste rikkumist avaliku korra säilitamise ja sisejulgeoleku kaitsmisega. Tšehhi peatas kohustuste täitmise, kuna liidu julgeolekuolukord on märkimisväärselt halvenenud ja ümberpaigutamise süsteem ilmselgelt ei toimi.

Euroopa Kohus rõhutas kõigepealt, et õigusriigi põhimõttele tuginevas liidus kehtib institutsioonide aktide õiguspärasuse eeldus. Seetõttu on nimetatud EL nõukogu otsused siduvad alates nende vastuvõtmisest, mistõttu pidid liikmesriigid neid järgima ja kogu nende kaheaastase kohaldamisaja jooksul rakendama. Siduvust ei mõjutanud ka asjaolu, et ühe otsuse olid Ungari ja Slovakkia Euroopa Kohtus vaidlustanud, mille õiguspärasust kohus otsusega ka kinnitas.

Kuna Poola ja Ungari õigustasid rikkumist avaliku korra ja sisejulgeoleku kaitsmisega, siis Euroopa Kohus märkis, et kuigi liikmesriikide ülesanne on kehtestada asjakohased meetmed oma territooriumil avaliku korra ning sise- ja välisjulgeoleku tagamiseks, siis sellest ei järeldu, et sellised meetmed jäävad liidu õiguse kohaldamisalast täielikult välja. Sõnaselged erandid, mida saab kohaldada avalikku korda või julgeolekut kahjustada võivates olukordades, on nähtud ette üksnes ELTL artiklites 36, 45, 52, 65, 72, 346 ja 347. Sellest ei saa järeldada, et aluslepingus on üldine erand, millega välistatakse liidu õiguse kohaldamisalast kõik meetmed, mida võetakse avaliku korra või julgeoleku tagamise põhjustel.

Siinkohal ELTL artiklit 72 kui erandit kehtestavat sätet tuleb tõlgendada kitsalt ning seetõttu ei anna see liikmesriikidele õigust kalduda kõrvale liidu õiguse sätetest pelga viitega avaliku

korra säilitamise ja sisejulgeoleku kaitsega seotud huvidele, vaid nad peavad tõendama vajadust kasutada selles artiklis ette nähtud erandit oma kohustuste täitmiseks nendes valdkondades. Kohus järeldas, et nõukogu otsustes ette nähtud kord andis sihtliikmesriigi pädevatele asutustele õiguse tugineda riigi julgeoleku või avaliku korra säilitamise mõjuvatele põhjustele või piisavale alusele alles pärast seda, kui juhtumipõhiselt on uuritud tegelikku või potentsiaalset ohtu, mida rahvusvahelise kaitse taotleja nende huvide suhtes kujutab. Seetõttu on ka ümberpaigutamismenetluses ette nähtud kõigepealt rahvusvahelise kaitse taotlejate arvu esitamine ja alles seejärel nende ümberpaigutamine. Kui ümberpaigutamismenetluse algusetapis ei määrata kindlaks asjaomasesse liikmesriiki ümberpaigutamisele kuuluvad taotlejad, muudaks see täiesti võimatuks hinnata juhtumipõhiselt ohtu, mida need taotlejad liikmesriigi avalikule korrale või julgeolekule võiksid kujutada.

Mis puudutab Tšehhi väidet, et ümberpaigutamismehhanism ei toiminud konkreetsel rakendamisel ega olnud tõhus, siis leidis kohus, et **ilma solidaarsuskohustust rikkumata ning nende aktide siduvust kahjustamata ei saa lubada, et liikmesriik kohustuste täitmisest hoidumiseks tugineb oma ühepoolsele hinnangule.** Kuna selline suure hulga isikute ümberpaigutamine oli ühtaegu nii enneolematu kui ka keeruline ettevõtmine, siis selle ettevalmistamiseks ja elluviimiseks eelkõige seoses liikmesriikide asutuste vahelise koordineerimisega oli vaja teatud aega, enne kui see hakkas konkreetseid tulemusi andma. Otsuste kohaldamisaja jooksul tehti ka teatavaid kohandusi, et lahendada eelkõige praktilisi probleeme, nt võimalus viia läbi täiendavaid turvakontrolle. Samas praktilist laadi probleemid tuleb vajaduse korral lahendada ümberpaigutamisest abisaavate liikmesriikide asutuste ja ümberpaigutamise sihtliikmesriikide asutuste vahelise koostöö ja vastastikuse usalduse vaimus, mis peab valitsema ümberpaigutamismenetluse rakendamisel.

Kokkuvõttes lükkas Euroopa Kohus kõik Poola, Ungari ja Tšehhi esitatud vastuväited tagasi ja tuvastas nimetatud EL nõukogu otsustest tulenevate ümberpaigutamiskohustuste rikkumise.

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-802/18: Caisse pour l'avenir des enfants (eelotsus – residendist töötaja ja mitteresidendist töötaja abikaasa lapse erinev kohtlemine)

Euroopa Kohtu otsus, 2. aprillil 2020

Põhikohtuasja kaebaja on piirialatöötaja, kes töötab Luksemburgis ja elab Prantsusmaal koos oma abikaasa ja nende kolme lapsega, kellest üks on sündinud abikaasa endisest kooselust. Luksemburgi uue seaduse alusel ei saa enam peretoetust laps, kes on sündinud abikaasa eelmisest kooselust, sest ta ei kuulu mõiste „pereliige“ alla. Luksemburgi kõrgem sotsiaalkindlustusamet küsis Euroopa Kohtult esiteks, kas ELTL artiklit 45 ja määrust 492/2011 (töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires) tuleb tõlgendada nii, et peretoetus, mis on seotud piirialatöötaja töötamisega liikmesriigis, kujutab endast soodustust. Seejärel paluti selgitust, kas määruseid 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta) ja 492/2011 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus õigusnormid, mille kohaselt võivad piirialatöötajad saada peretoetust üksnes oma laste eest, kuid mitte abikaasa laste eest, kes

nendest töötajatest ei põlvne, samas kui seda toetust on õigus saada kõikidel lastel, kes asjaomasel liikmesriigis elavad.

Euroopa Kohus märkis, et ELTL artikli 45 täpsustus on määruses 492/2011, mille kohaselt liikmesriigi kodanikust töötajal on teise liikmesriigi territooriumil samad sotsiaalsed ja maksusoodustused kui selle riigi kodanikest töötajatel. Sellele määrusele peavad saama ilma vahet tegemata tugineda nii vastuvõtvast liikmesriigis elavad võõrtöötajad kui ka piirialatöötajad, kes küll töötavad kõnealusel liikmesriigis, kuid elavad teises liikmesriigis. Nimetatud määrusest tuleneb, et mõiste „sotsiaalne soodustus“ hõlmab kõiki soodustusi, mis olenemata sellest, kas need on seotud töölepinguga või mitte, antakse tavaliselt selle liikmesriigi töötajatele peamiselt nende objektiivse töötaja staatuse või pelgalt nende liikmesriigis asuva alalise elukoha alusel ja mille laiendamine töötajatele, kes on teise liikmesriigi kodanikud, on seetõttu asjakohane selleks, et hõlbustada nende liikuvust liidus ja seega nende lõimumist vastuvõtvast liikmesriigis. **Niisuguse toetuse näol nagu käesolevas kohtuasjas on seega tegemist sotsiaalse soodustusega määruse 492/2011 tähenduses.**

Seejärel leidis kohus, et **kõne all olev toetus kujutab endast ka sotsiaalkindlustushüvitist määruse 883/2004 mõistes**, sest esiteks makstakse seda toetust kõikide Luksemburgis elavate laste ja mitteresidentidest töötajate laste eest, kes nendest töötajatest põlvnevad, seaduses määratletud olukorra alusel isiku vajadusi individuaalselt ja kaalutusõiguse alusel hindamata. Teiseks näib, et kõnealune hüvitis kujutab endast avaliku sektori panust perekonna eelarvesse laste ülalpidamisega seotud kulude katmiseks.

Kuigi määrustel 492/2011 ja 883/2004 ei ole sama isikuline kohaldamisala, siis ei saa välistada nende koostoimes kohaldamist. Mis puudutab määrust 492/2011, siis võõrtöötaja pereliikmed saavad kaudselt tugineda võrdsele kohtlemisele. Selles määruses tuleb piirialatöötaja lapseks pidada mitte üksnes last, kes sellest töötajast põlvneb, vaid ka töötaja abikaasa või registreeritud elukaaslase last, kui töötaja peab seda last ülal. Niisiis kohus peab kontrollima, kas töötaja peab last ülal.

Selline elukoha alusel eristamine, mis võib kahjustada peamiselt teiste liikmesriikide kodanikke, kuna just need isikud, kelle elukoht ei ole liikmesriigis, ei ole enamasti selle riigi kodanikud, on kodakondsusel põhinev kaudne diskrimineerimine, mis on lubatud ainult juhul, kui see on objektiivselt põhjendatud. Kohus leidis, et Luksemburgi põhjendused – esiteks riiklik eesmärk kehtestada lapse isiklik õigus ja teiseks isikulise kohaldamisala laiendamine koormaks liigselt Luksemburgi perehüvitiste süsteemi –, ei ole piisavad diskrimineerimise õigustamiseks. Järelikult Luksemburgi õigusnormid on vastuolus määrusega 492/2011.

Mis puudutab määrust 883/2004, siis on tõsi, et isikuid, kellel on õigus perehüvitisi saada, määratakse kindlaks vastavalt riigisisesele õigusele, kuid selle pädevuse teostamisel tuleb järgida liidu õigust, käesoleval juhul töötajate vaba liikumist käsitlevaid sätteid. **Kuna kohus juba leidis, et Luksemburgi õigusnormid on vastuolus määrusega 492/2011, siis on need vastuolus ka määrusega 883/2004.**

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-507/18: Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (eelotsus – seksuaalse sätumuse alusel diskrimineerimine)

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 23. aprillil 2020

Eelotsusetaotluse esitanud Itaalia kohtus oli vaidlus advokaadi ja advokaatide ühingu vahel seoses advokaadi poolt raadiosaates tehtud avaldusega, mille kohaselt ta ei sooviks teha oma advokaadibüroos koostööd homoseksuaalsete isikutega. Itaalia kohus küsis Euroopa Kohtult esiteks, kas advokaatide ühingul, mis on spetsialiseerunud erineva seksuaalse sätumusega isikute kaitsemisele kohtus, on õigus esitada nende isikute suhtes diskrimineerivate asjaolude esinemisel kohtusse hagi ja kahju hüvitamise nõue. Teiseks palus Itaalia kohus Euroopa Kohtul selgitada, kas direktiivis 2000/78 (millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel) sisalduvat mõistet „tööle saamise või kutsealale pääsemise tingimused“ tuleb tõlgendada nii, et selle mõiste alla kuuluvad avaldused, mille isik tegi raadiosaates ja mille kohaselt ta ei võtaks kunagi oma ettevõttesse tööle teatava seksuaalse sätumusega isikuid ega sooviks teha nendega koostööd, samas kui ühtegi töölevõtmise menetlust ei ole käimas ega kavandatud.

Euroopa Kohus analüüsis kõigepealt teist küsimust ja nentis, et **kohus on varem otsustanud, et direktiiv on kohaldatav olukordades, kus töö saamisel ja kutsealale pääsemisel on tehtud avaldusi, mis puudutavad „tööle saamise või kutsealale pääsemise tingimusi“**. Sellised avaldused võivad kuuluda mõiste alla ka juhul, kui töölevõtt ei põhine avalikul pakkumisel või vahetutel läbirääkimistel pärast valikuprotseduuri. Samuti võivad tingimuste raamesse kuuluda selliste isikute avaldused, kellel pole otsest õigust värbamispoliitikat kindlaks määrata või võtta tööandjale kohustusi, kuid tööandja ei ole asjaomastest avaldustest selgelt distantseerunud ja avalikkus või huvitatud isikud võivad neid tajuda nii, et tegemist oli tööandja esindajaga. Lisaks ei välista avalduste kuulumist direktiivi kohaldamisalasse töik, et parasjagu ei olnud käimas töölevõtmiseks läbirääkimisi. **Siiski on vajalik, et need avaldused oleksid asjaomase tööandja töölevõtupoliitikaga tegelikult seotud, mis tähendab, et nende avalduste seos selle tööandja juures tööle saamise ja kutsealale pääsemise tingimustega ei tohi olla hüpotetiline**. Selle seose olemasolu peab hindama asja menetlev liikmesriigi kohus faktiliste asjaolude igakülgisel hindamisel.

Kohus märkis, et avalduste hindamisel tuleb arvesse võtta järgmisi kriteeriume. Esiteks tuleb täpsustada avalduse teinud isiku positsiooni ja tema pädevust, mis peavad tõendama, et ta ise on potentsiaalne tööandja või et tal võib olla otsustav mõju tööandja värbamispoliitikale või töölevõtmise otsuse suhtes või avalikkus või huvitatud isikud võivad vähemat pidada teda sellist mõju omavaks. Teiseks peavad avalduste laad ja sisu olema seotud tööle saamise või kutsealale pääsemise tingimustega ja nendest peab nähtuma tööandja kavatsus diskrimineerida. Kolmandaks tuleb arvesse võtta avalduste tegemise konteksti, eelkõige nende avalikku või eraviisilist olemust, või mille kaudu on need tehtud üldsusele kättesaadavaks.

Viimaks hindaks kohus sõnavabaduse piiramist ja leidis, et siinkohal **on sõnavabaduse piiramine õigustatud, sest riive ei lähe kaugemale sellest, mis on direktiiviga taotlevate eesmärkide saavutamiseks vajalik, keelates üksnes avaldused, mis kujutavad endast diskrimineerimist tööle saamisel või kutsealale pääsemisel**.

Esimesele küsimusele vastamisel leidis Euroopa Kohus, et kuigi direktiiv ei sätesta, et sellistele ühingutele oleks antud õigus algatada kohtumenetlus, kui ühtegi kannatanut ei ole võimalik tuvastada, siis samas see direktiiv ei takista liikmesriigil sellist võimalust oma õigusaktides sätestada. Kui liikmesriik sellise valiku teeb, siis peab ta otsustama, millistel tingimustel võib selline ühing kohtuasja algatada.

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-924/19 PPU ja C-925/19 PPU: Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (kohtujuristi ettepanek – transiiditsoonis elavate rahvusvahelise kaitse taotlejate õiguslik olukord)

Kohtujuristi ettepanek, 23. aprillil 2020

Liidetud kohtuasjad puudutavad Serbia ja Ungari piiril Röszke transiiditsoonis elavate rahvusvahelise kaitse taotlejate õiguslikku olukorda. Põhikohtuasja kaebajad on rahvusvahelise kaitse taotlejad, kelle taotlused tunnistati vastuvõetamatuks ilma nende sisulise läbivaatamiseta ja kelle kohta tehti väljasaatmisotsus Serbiasse koos ELi sisenemise keeluga. Serbia aga keeldus taotlejaid vastu võtmast, mistõttu otsustas Ungari nad konvoeerida oma kodakondsusjärgsetesse riikidesse, milleks on Iraan ja Afganistan. Ungari kohus esitas selle olukorraga seoses palju küsimusi, mis puudutavad direktiivide 2013/32 (rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta), 2013/33 (rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded) ja 2008/115 (ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel) tõlgendamist.

Kõigepealt analüüsis kohtujurist seda, kas direktiivi 2008/115 koosmõjus harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriikidel on kohustus kohtus ette näha võimalus vaidlustada otsus, millega muudetakse tagasisaatmisotsuses märgitud tagasipöördumise sihtriiki. Kohtujuristi hinnangul on iga muutmisotsus käsitatav uue tagasi- ja väljasaatmisotsusena, mille vaidlustamiseks peab olema võimalik kasutada tõhusat õiguskaitsevahendit. Õigust tõhusale õiguskaitsele käsitlev harta artikkel 47 annab eraõiguslikele isikutele subjektiivse õiguse, mida silmas pidades tuleb asuda seisukohale, et liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt ei saa tagasipöördumise sihtriigi muutmist käsitleva haldusametuse otsuse suhtes kohtuliku kontrolli algatamist otsustada mitte selle adressaat, vaid mingisugune kolmas instants, ei vasta direktiivist tulenevatele õiguskaitsevahendi tõhususe nõuetele. Tõhusus on tagatud muu hulgas kaebuse esitamise võimaluse korral kohtuvälisele organile, tingimusel, et see organ koosneb liikmetest, kelle sõltumatus ja erapooletus on tagatud. Samas olemasoleva kohtupraktika kohaselt on oluline vaid see, et on olemas kohtusse pöördumist võimaldav õiguskaitsevahend. Seetõttu tegi kohtujurist nende ühitamiseks täpsustuse, et **tõhus õiguskaitse peab arvesse võtma vähemalt ühekordset võimalust pöörduda kohtu poole juhul, kui liikmesriigi õiguse kohaselt selliseid kaebusi lahendav haldusametustus või pädev organ ei koosne liikmetest, kes on erapooletud ja kelle sõltumatus on tagatud.**

Kohtujurist andis hinnangu ka sellele, kuidas mõjutab direktiivi 2013/32 sätteid arvesse võttes rahvusvahelise kaitse taotluse menetlust see, et Serbia keeldus põhikohtuasja kaebajaid tagasi

võtmast. Kohtujurist leidis, et Serbia asutuste poolt tagasivõtmisest keeldumise õiguslikuks tagajärjeks on see, et taotluse saanud liikmesriigi pädevad asutused on kohustatud tagama võimaluse alustada uut menetlust rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamiseks. Samas taotluse uue läbivaatamise korral võib liikmesriigi pädeva asutuse otsust uuesti põhjendada vastuvõetamatuse aluse esinemisega. Seetõttu tegi kohtujurist ettepaneku, et **olukorras, kus rahvusvahelise kaitse taotlus on „turvalise transiitriigiga“ seotud vastuvõetamatuse alusel tagasi lükatud ning viimati nimetatud riik keeldub taotlejaid oma territooriumile laskmast, peab liikmesriigi pädev asutus sõltumata selle aluse õigusvastasusest ja sellega seonduvatelt tagajärgedest uuendama varjupaigamenetluse omal algatusel ning võib selles menetluses kohaldada mõnda direktiivis 2013/32 sätestatud vastuvõetamatuse alust.**

Seejärel analüüsis kohtujurist, kas majutamist transiiditsoonis sellistel asjaoludel nagu käesoleval juhul tuleb käsitada kinnipidamisena direktiivi 2013/33 tähenduses. Kõigepealt märkis kohtujurist, et Euroopa Inimõiguste Kohus (EIK) leidis, et Röscke transiiditsoonis majutamine ei kujuta endast vabaduse võtmist. **Kuna Euroopa inimõiguste konventsioon (EIÕK) ei kujuta endast liidu õiguskorda formaalselt integreeritud instrumenti, siis on Euroopa Kohtul voli tõlgendada harta sätteid sõltumatult, hüljata EIK praktika ja käsitleda eelotsuse küsimusi hartast lähtudes, tingimusel, et tõlgendus, mille ta annab sellistele hartas sisalduvatele õigustele, mille sisu on sarnane EIÕKs nimetatute omaga, tooks kaasa viimasega tagatust ulatuslikuma kaitse.** Seega tegemaks kindlaks, kas meetme tagajärjeks on kinnipidamine, tuleb esiteks küsida, kas varjupaigataotlejatele määratud majutuskohaga kaasneb see, et nad jäävad isoleerituks ehk on välismaailmast eraldatud, jäädes „kitsalt piiritletud või piiratud alale“, ja teiseks kontrollida, kas neilt on majutuskohas võetud liikumisvabadus.

Lähtuvalt nendest kriteeriumidest hindas kohtujurist kõigepealt, kas kinnipidamine esineb enne tagasi- ja väljasõiduotsuse vastuvõtmist, ja leidis, et nii see on. Seda põhjusel, et transiiditsoon on jagatud kõrge tara ja okastraadiga erinevateks sektoriteks ning taotlejad olid paigutatud varjupaigataotlejate omasse, mida saab pidada „piiritletud või piiratud alaks“. Samuti oli neilt võetud liikumisvabadus, sest nad elasid pisikeses metallkonteineris pideva järelevalve all ning teistesse sektoritesse liikumine oli äärmiselt piiratud. Seega taotlejate liikumisvabadus oli sedavõrd intensiivselt piiratud, et muutis selle võrreldavaks peaaegu tavalise vanglarežiimiga. Kinnipidamisega on tegemist ka pärast tagasi- ja väljasaatmise otsuse tegemist, sest taotlejad majutati ühest sektorist teise sarnaste tingimustega sektorisse ning kuna otsuses sisaldus, et nad saadetakse füüsiliselt konvoi saatel ära, siis on see vastuolus mistahes ideega taotlejate vabatahtlikust lahkumisest.

Analüüsides kinnipidamise õiguspärasust, leidis kohtujurist, et kuna tegu on põhikohtuasjade kaebajate faktilise kinnipidamisega, siis see tähendab juba iseenesest seda, et seda meedet reguleerivad direktiivi õigusnorme ei ole järgitud. Käesoleval juhul on läbimata esimene oluline etapp, milleks on nõuetekohases vormis isiku kinnipidamiskorralduse andmine, milles oleks märgitud selle aluseks olevad õiguslikud ja faktilised põhjendused. Enne selle tegemist ei ole igal üksikjuhul hinnatud kinnipidamisele alternatiivsete lahenduste kasutamise võimalikkust ning sellega koos ei ole keeles, millest taotlejad aru saavad, teavitatud neid kinnipidamise põhjustest ja liikmesriigi õiguses sätestatud menetlusest kinnipidamiskorralduse vaidlustamiseks, samuti võimalusest taotleda tasuta õigusabi ja esindamist.

Lõpuks vastas kohtujurist küsimusele, kas siis, kui on ilmne, et tegemist on õigusvastase kinnipidamisega, tuleb harta artiklit 47 tõlgendada nii, et liikmesriigi kohtul peab olema võimalus kasutada esialgset õiguskaitset, et kohustada pädevat asutust määrama

majutuskoht, mis ei ole kinnipidamiskoht. Kohtujurist leidis, et kui liikmesriigi õiguses ei ole ette nähtud taolist õiguskaitsevahendit, siis peab saama kohaldada esialgset õiguskaitset, kohustades liikmesriigi pädevat asutust isikute vabastamiseks. Seevastu ei tulene liidu õigusest rahvusvahelise kaitse taotlejatele õigust võimaliku majutuskoha määramisele väljaspool õigusvastase kinnipidamise kohta, mis ei saa seega olla esialgse õiguskaitse esemeks.

Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

C-584/18: Blue Air (eelotsus – lennureisist mahajätmine väidetavalt mittetäielike reisidokumentide tõttu)

Euroopa Kohtu otsus, 29. aprillil 2020

Kasahstani kodanik, kellel oli Küprose tähtajaline elamisluba, pidi lendama Küprosel Rumeeniasse nädalaks ajaks, et osaleda eksamite sooritamisel. Küprose lennujaamas aga lennufirma Blue Air töötajad keeldusid teda lennule laskmast, kuna tal ei olnud Rumeenia viisat või perekonna elamisluba, hoolimata sellest, et ta esitas neile taotluse Rumeenia viisa saamiseks ja Rumeenia ministeeriumi automaatse veebipõhise vastuse, et niisugust viisat pole vaja. Seetõttu pöördus Kasahstani kodanik Küprose kohtusse, kus esitas lennufirma Blue Air vastu kahju hüvitamise nõude. Küprose kohus küsis Euroopa Kohtult, kas nimetatud isik saab tugineda Blue Airi vastu tuginedes otsusele 565/2014 (millega kehtestatakse välispiiridel isikute kontrollimiseks lihtsustatud kord) ning kas selline lennust mahajätmine kuulub määruse 261/2004 (millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral) kohaldamisalasse ja kas sellisel juhul saab välistada lennuettevõtja vastutuse, kui tegu on mittetäielike reisidokumentidega.

Kõigepealt hindas Euroopa Kohus, kas otsusel 565/2014 on vahetu õigusmõju ning kas sellest saab tulla õigusi kolmandate riikide kodanikele, millele nad võivad sihtliikmesriigi vastu tugineda. Kohus märkis, et see otsus on siduv selle adressaatidele ehk Bulgaariale, Horvaatila, Küprosele ja Rumeeniale, kes võivad teiste selle otsuse adressaatideks olevate liikmesriikide väljastatud viisasid ja elamislube tunnustada võrdväärseks oma riigi viisadega. Kui üks neist on sellise otsuse teinud, siis teistele toob see kaasa kohustuse nimetatud dokumente tunnustada. Kuna selline kohustus vastab tingimusetusse ja piisava täpsuse kriteeriumile, siis isikud võivad sellele tugineda selle otsuse adressaadiks oleva liikmesriigi vastu. **Seega on sellel otsusel vahetu õigusmõju ning sellest tuleneb kolmandate riikide kodanikele õigusi, eeskätt õigus, et selle liikmesriigi territooriumile sisenemiseks ei nõuta neilt viisat juhul, kui neil kodanikel on viisa või elamisluba.**

Kohus hindas ka seda, et kas lennuettevõtjat või tema agenti tuleb käsitada isikuna, keda sihtliikmesriik on volitanud täitma piirikontrolli ülesandeid vastavalt Schengeni piirieskirjadele, ja leidis, et **lennuettevõtjate ülesanne on täiesti erinev sellest, mida peavad täitma piirivalveametnikud, kuna see seisneb üksnes selle kontrollimises, kas nende veetaval välismaalasel on sihtliikmesriigi territooriumile sisenemiseks nõutavad reisidokumendid.** Järelikult ei saa lennuettevõtja vastu otsuse 565/2014 alusel esitada nõuet reisija, kelle see

lennuettevõtja lennureisist maha jättis, kuna sihtliikmesriigi ametivõimud ei lubanud tal oma territooriumile siseneda.

Samas kui lennuettevõtja jätab kolmanda riigi kodaniku lennureisist maha, tuginedes sellele, et sihtliikmesriigi asutused ei andnud sellele isikule luba oma territooriumile siseneda, ilma et isikule oleks varem edastatud kirjalikku põhjendatud otsust riiki mittelubamise kohta, siis see on vastuolus Schengeni piirieskirjadega, sest **sisenemiskeelule kehtivad eriti ranged vorminõuded, mistõttu isikule võib sisenemise keelata üksnes pädeva asutuse väljastatud põhjendatud otsusega**, ja vastasel juhul jääks reisija ilma võimalusest kasutada tõhusalt oma kaitseõigusi.

Seejärel analüüsis kohus määruse 261/2004 kohaldumist käesolevas asjas ning märkis, et kui reisija, kes vastab määruses kehtestatud tingimustele, jäetakse vastu tema tahtmist lennureisist maha, siis on tal õigus saada lennuettevõtjalt hüvitist, välja arvatud juhul, kui sellel lennureisist mahajätmisel oli mõistlik põhjus, näiteks see, et reisijal olid mittetäielikud reisidokumendid. Siiski ei ole lennuettevõtjal õigust reisidokumentide mittetäielikkust ühepoolset hinnata ja lõplikult tuvastada. **Kui lennust maha jäetud reisija pöördub kohtusse, on pädeva kohtu ülesanne kõiki konkreetse juhtumi asjaolusid arvesse võttes hinnata, kas tema reisidokumendid võisid olla mittetäielikud ja kas lõppkokkuvõttes oli sellel lennureisist mahajätmisel mõistlik põhjus.** Niisugustel asjaoludel, mille täpsust peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus, ei saa asuda seisukohale, et lennureisist mahajätmisel võis olla mõistlik põhjus, kuivõrd esiteks ei näi selle keeldumise põhjus olevat mitte reisijale etteheidetav käitumine, vaid lennuettevõtja väär arusaam nõuetest, mis puudutavad nõutavaid reisidokumente, ja teiseks näib, et seda viga oleks pidanud saama mõistlikult vältida.

Lõpuks märkis kohus, et arvestades määruse 261/2004 aluseks olevat lennureisijate kõrgendatud kaitse tagamise eesmärki, tuleb lisaks veolepingus sisalduvatele eranditele tunnistada lubamatuks ka need erandid, mis sisalduvad teistes lennuettevõtjalt pärinevates ühepoolsetes dokumentides, millele see lennuettevõtja kavatses tugineda asjaomaste reisijate suhtes. Seega on määrusega vastuolus lennuettevõtja üldtingimustes ette nähtud ja reisijate suhtes kohaldatav klausel, mis piirab lennuettevõtja vastutust või välistab selle, kui reisija jäetakse lennureisist maha väidetavalt mittetäielike reisidokumentide tõttu, jättes reisija seega ilma ka õigusest võimalikule hüvitisele.

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

C-211/19: Készenléti Rendőrség (eelotsus – kiirreageerimispolitsei tegevus)

Euroopa Kohtu otsus, 30. aprillil 2020

Põhikohtuasja kaebaja töötas Ungari kiirreageerimispolitseis, mis on politseiteenistuse erivolitustega organ. Juulist 2015 kuni aprillini 2017 oli ta patrullimisrühma liikmena valves piiril, mis on Ungaril Serbia, Horvaatia ja Rumeeniaga ning ei kuulu Schengeni ruumi. Vaidlus käis selle üle, et tööandja käsitas valveaega puhkeajana, kuid kaebaja arvates oli see tööaeg, mille eest ta pidi saama mitte valveteenistuse lisatasu, vaid hüvitist erakorralises valveteenistuses olemise eest. Seetõttu palus Ungari kohus selgitada, kas direktiivi 2003/88

(tööaja korralduse teatavate aspektide kohta) kohaldatakse korrakaitseorganite teenistujate suhtes, kes täidavad liikmesriigi välispiiri valve teenistusülesandeid, kui neile piiridele koguneb kolmandate riikide kodanikke.

Direktiivi 2003/88, mis omakorda viitab direktiivile 89/391, kohaldatakse „nii avaliku kui ka erasektori kõikide tegevusvaldkondade suhtes“, mille hulka kuulub ka „teenindus“. Kohus tõdes, et liikmesriigi välispiiri valve kolmandate riikide kodanike sissevoolu kontekstis kujutab endast tegevust, mis kuulub avaliku teenistuse alla selle direktiivi tähenduses. Samas sellisel tegevusel võib olla teatavaid eripärasid, võrreldes üldise avaliku teenistuse alla kuuluvate tegevustega või konkreetselt korrakaitsetegevustega. Näiteks üheks eripäraks on asjaolu, et eritegevuste osas ei ole tööaega nende laadist tulenevalt võimalik ette planeerida.

Seetõttu on direktiivis ette nähtud **erand, mille kohaselt direktiivi ei kohaldata juhul, kui teatava avaliku teenistuse, näiteks relvajõudude või politsei, või teatava kodanikukaitseteenistuse tegevus satub oma eripära tõttu sellega vältimatult vastuollu**. Sellisel juhul tuleb aga töötajate ohutus ja tervis tagada nii hästi kui võimalik. See erand võimaldab säilitada niisuguste eritegevuste tõhususe, mille pidev jätkumine on hädavajalik, et tagada riigi põhifunktsioonide tegelik täitmine. Sellist tegevuse pideva jätkumise nõuet tuleb hinnata käesoleva tegevuse eripära arvestades.

Väljakujunenud Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et tervishoiu, julgeoleku ja avaliku korra valdkonna teenuste pideva jätkumise nõue ei ole takistuseks sellele, et kui nende teenuste osutamisega seotud tegevus toimub tavatingimustes, siis võib seda tegevust, sh töötajate tööaega korraldada, mis tähendab, et nimetatud **erand on kohaldatav vaid erakordselt tõsiste ja ulatuslike asjaolude esinemisel**. Nendeks võivad olla loodus- või tehnoloogilised katastroofid, atendaadid või suurõnnetused, mille raskus ja ulatus nõuavad elu, tervise ja üldsuse ohutuse kaitseks hädavajalike meetmete võtmist ja mille nõuetekohane rakendamine satuks ohtu, kui tuleks järgida kõiki direktiivi 2003/88 nõudeid.

Kohtu hinnangul ei ole kiirreageerimispolitsei täidetavad valveülesanded piiril niivõrd erilaadsed, et töötajatele puhkeaja andmine kahjustaks mõnd nende ülesannete põhiaspekti. Lisaks ei saa töötaja puhkeajal asendamisega seotud kulud õigustada direktiivi mitte kohaldamist. **Seega direktiiv 2003/88 on kohaldatav tervishoiu, julgeoleku ja avaliku korra valdkonna tegevuste suhtes siis, kui seda viivad läbi korrakaitseüksused kohapeal ja olenemata sellest, kas tegevuse eesmärk on turvamine, tingimusel et see tegevus toimub tavatingimustes vastavalt asjaomase teenistuse tavapärastele kohustustele ja seda isegi siis, kui tegevusest tuleneda võivad sekkumised ei ole oma laadilt ootuspärased ja võivad kujutada neid teostavate töötajate suhtes ohtu**. Samas eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima kõiki asjaolusid arvesse võttes, kas ülesandeid täideti niisuguste erakorraliste asjaolude raamistikus, mille raskus ja ulatus nõuavad elu, tervise ja üldsuse ohutuse kaitseks hädavajalike meetmete võtmist, mis õigustaks direktiivi kohaldamata jätmist.

Euroopa Kohtu otsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteameetliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).